

более естественно, без напряжения и внутренних изменений. Следует отметить, что весь архитектурно-строительный аппарат управления в городе нельзя было одновременно построить из переселенцев, и он набирался из «тутэйшых».

В генной памяти Бреста, пожалуй, как ни в одном другом городе Беларуси, запечатлелся огромный опыт приспособления к постоянно меняющимся историческим условиям. Аккультурация приобретала особую значимость в ситуациях групповых воздействий, где виды контактов имели характер дружественный, враждебный, равный, и, конечно, все они отразились в застывших формах архитектуры как свидетели истории.

ПЕРШЫЯ КРОКІ ПА РАЗВІЦЦЮ ПРАМЫСЛОВАСЦІ І ТРАНСПАРТУ

(на прыкладзе Брэсцкай вобласці)

Галімава Н.П.

Брэсцкі дзяржаўны універсітэт

Першым мерапрыемствам Савецкай улады у галіне прамысловасці стала нацыяналізацыя прамысловых прадпрыемстваў. Мясцовыя ўлады кіраваліся Дэкларацыяй Народнага сходу БССР “ Аб нацыяналізацыі прамысловых прадпрыемстваў і устаноў на тэрыторыі заходніх земляў БССР”, якая абвясціла, што “ прамысловыя прадпрыемствы і установы падлягаюць нацыяналізацыі з усімі пабудовамі, якія належаць да іх, абсталяваннем, а таксама грашовымі сродкамі і іншай маёмасцю, у чым бы яны не заключаліся і дзе б яны не знаходзіліся”. У лістападзе-снежні 1939 адбылася нацыяналізацыя прамысловых прадпрыемстваў. Былі нацыяналізаваны не толькі буйныя і сярэднія прадпрыемствы, але і большая частка дробных, што пярэчыла рашэнням Народнага сходу Заходняй Беларусі. Разгортвалася прамысловае будаўніцтва, аднаўляліся і пашыраліся прадпрыемствы, пачалося будаўніцтва новых.

Разам з нацыяналізацыяй прадпрыемстваў пачалася кааперацыя дробнай прамысловасці, што значна спрощвала ўлік і кантроль прадпраемстваў. Так, на паседжанні Аблвыканкама Брэсцкай вобласці 13 снежня 1939 г. разглядалася пытанне аб развіцці прамкааперацыі. Там ішла размова аб неабходнасці аб'яднання рамеснікаў, саматужных майстэрняў на аснове кааперацыі. Прынятай пастановай прадугледжвалася увядзенне агульных расцэнак на працу ў арцелях і адпускных цэн на прадукцыю, якая выраблялася імі. Звярталася ўвага на якасць прадукцыі, на неабходнасць разгортвання сацыялістычнага спаборніцтва, стаханаўскіх метадаў працы і г.д. На пасяджэнні разглядалася пытанне аб увядзенні на тэрыторыі вобласці адзіных рознічных цэн на хлеб. Было пастанаўленне ўвесці на тэрыторыі вобласці цэны ў залежнасці ад гатунку мукі, з якой ён вырабляўся. Пытанне аб цэнах на хлеб насіла не толькі эканамічны, але і палітычны характар. Было вырашана ўсе нацыяналізаваныя прадпрыемствы перадаць Выканаўчым Камітэтам гарадоў і паветаў, у сістэму мясцовай прамысловасці, за выключэннем броварных заводаў, якія перадалі Облхарчпраму.

У пачатку 1940 г. пачаўся другі этап развіцця прамысловасці. Ён быў звязаны з прыняццем Пастановы “Аб усталяванні адзіных рознічных цэн на харчовыя і прамысловыя тавары ў дзяржаўным, кааператыўным і прыватным гандлі”. Быў устаноўлены і канкрэтызаваны працоўны дзень у сферы гандлю, уведзены адзіны прэйскурант цэн ва ўсіх крамах і кіёсках.

У эканамічнай галіне Савецкая ўлада пушчала ў рух існаваўшыя раней прадпрыемствы, якія працавалі на мясцовай сыравіне і абслуговалі мясцовыя патрэбы. Гэта і сельскагаспадарчае машынабудаванне, шкляная, гарбарная, тэкстыльная, харчовая, лесапрацоўчая, керамічныя і інш. галіны прамысловасці. Аднак цяпер прадукцыя пераважна вывозілася. Асабліва ў вялікіх памерах высякаліся лясы, драўніна вывозілася ў Германію. Кіраваць прамысловымі прадпрыемствамі былі пастаўлены пераважна расейцы, яўрэі, грузіны і інш., між імі было трохі зрусіфікаваных баларусаў.

Адразу пасля уз’яднання пачынаецца рэканструкцыя чыгункі. У 1940 г. быў распрацаваны сямігадовы план тэхнічнай рэканструкцыі Заходняй чыгункі. Адначасова з рэканструкцыяй рабочыя Брэсцкага чыгуначнага вузла авалодвалі новай тэхнікай, вучыліся ўпотаі ажыццяўляць перавозку жывой сілы і перакідку спадарожных грузаў, вяліся аднаўленчыя работы на чыгуначным палатне. У канцы 1939 г. былі ўтвораны Брэст-Літоўская і Беластоцкая чыгункі. Для аказання дапамогі на Брэст-Літоўскую чыгунку было накіравана больш за 11 тысяч чалавек. У асноўным гэта былі высокакваліфікаваныя спецыялісты.

У выніку аднаўленчай дзейнасці на Брэст-Літоўскай чыгунцы даўжыня чыгункі Беларусі узрасла з 3007 км у 1939 г. да 5743 км у 1940 г.

26 снежня 1939 г. урадам рэспублікі было прынята рашэнне аб хуткай рэканструкцыі Дняпроўска-Бугскага (Каралеўскага) канала, які звязваў басейны рэк Дняпра і Віслы. Гэты канал пралягаў праз Кобрынскі, Драгічынскі, Іванаўскі і Пінскі раёны Брэсцкай вобласці, злучаў Прыпяць праз Піну (каля Пінска) з Бугам (каля Брэста). Агульная даўжыня канала складала 196 км. Звязваючы Чорнае мора з Балтыйскім, Дняпроўска-Бугскі канал меў і вялізнае стратэгічнае значэнне.

1 жніўня 1940 г. работы па рэканструкцыі і будаванні канала былі завершаны, і з 3 жніўня па новай воднай магістралі пайшоў першы водны караван судоў. Паводле архіўных звестак у 1940 г. у транспартнай сферы працавала 4900 работнікаў, большасць з іх прыехала з усходняй часткі Беларусі.

З 7 студзеня 1940 г. у Брэсце быў арганізаваны аўтобусны рух, і ўжо да 1 красавіка 1940 г. яго паслугамі карысталіся 51 744 пасажыры.

На Брэсцкім тэлеграфе таксама была праведзена рэканструкцыя і усталявана новая апаратура, што ў сваю чаргу дало магчымасць павялічыць колькасць сутачнага абмену тэлеграмамі з 500 да 3000. На электрастанцыі быў усталяваны другі турбагенератар у 3,6 тыс. квт. Усталяванне другога турбагенератара дало магчымасць павялічыць колькасць рабочых на электрастанцыі да 122 чалавек. Усяго ж, паводле архіўных звестак на 1940 год, у транспартнай сферы і сувязі ў Брэсце працавала 4500 работнікаў.

Таким чынам, былі зроблены першыя крокі па развіццю прамысловасці і транспарту Брэскай вобласці пасля уз'яднання Заходняй Беларусі з БССР.

ИЗМЕНЕНИЕ ПРАВОВОГО СТАТУСА НАСЕЛЕНИЯ ЗАПАДНОЙ БЕЛАРУСИ ПОСЛЕ ЕЕ ОБЪЕДИНЕНИЯ С БССР

Петровский Н.А.

Брестский педагогический университет

Белорусское население, проживающее в «восточных кресах» Польши, являлось практически бесправным, как в политическом, так и в юридическом отношении. Прежде всего этот факт объяснялся политикой полонизации и окатоличивания западных белорусов, которую проводили польские власти в 1921 – 1939 гг. Права и свободы лиц, проживающих на территории Западной Беларуси напрямую зависели от национальности и вероисповедания.

Согласно Рижскому мирному договору 1921 года польское правительство обязано было предоставить белорусам все права и свободы, языковую автономию и свободу вероисповедания. Реально же ничего этого не было. Православные белорусы были откровенно лишены не только избирательных прав, но и всего комплекса прав и свобод граждан. Особенно жестокими были гонения на белорусский язык. Шла целенаправленная политика на полную ликвидацию белорусского языка.

Говорящим по-белорусски запрещено было обращаться в органы государственной власти и местного самоуправления. К 1938 году на территории Западной Беларуси были закрыты все белорусские школы, семинарии, гимназии. Все эти меры привели к тому, что более 70 % детей-белорусов были безработными.

В этот же период была практически полностью уничтожена белорусская пресса, были закрыты церкви, издательства, библиотеки. По причине отсутствия медицинских учреждений смертность белорусского населения была самой высокой в Польше. Начался массовый исход белорусов со своих родных земель, с 1925 г. по 1938 г. эмигрировало в Канаду, США и другие страны более 80 тыс. человек.

Радикально изменился правовой статус населения Западной Беларуси после ее объединения с БССР. Во всех западных областях была введена советская система правления. Все граждане получили избирательное право. Была сформирована единая система социального обеспечения, бесплатное медицинского обслуживания. В период 1940 – 1941 гг. было открыто большое количество медицинских учреждений, 4500 белорусских школ, 5 вузов, 25 техникумов. Начался бурный процесс национально-культурного строительства на территории Западной Беларуси. В это же время одновременно с утверждением многих прав и свобод среди населения Западной Беларуси, эти же права и свободы существенно сократились по мере усиления борьбы с «врагами народа». Под таким лозунгом в 1940 г. было расстреляно около 22000